

- II. þáttur -

Störf stjórnlaganefndar

Þjóð til þings
Stjórnlagaping 2011

Störf stjórnlaganefndar

Alþingi kaus stjórnlaganefnd þann 16. júní 2010 samkvæmt 3. og 4. mgr. bráðabirgðagreinar laga nr. 90/2010 um stjórnlagabing. Kosin voru Aðalheiður Ámundadóttir, Ágúst Þór Árnason, Björg Thorarensen, Ellý Katrín Guðmundsdóttir, Guðrún Pétursdóttir, Njórður P. Njarðvík og Skúli Magnússon. Guðrún Pétursdóttir var kosin formaður stjórnlaganefndar á fyrsta fundi nefndarinnar þann 8. júlí 2010.

Samkvæmt ofangreindum lögum skyldi stjórnlaganefnd starfa sjálfstætt, en verkefni hennar vera í fyrsta lagi að undirbúa og standa að þjóðfundi um stjórnarskrármálefni, þar sem kallað væri eftir meginsjónarmiðum og áherslum almennings um stjórnskipan landsins og stjórnarskrá og breytingar á henni. Stjórnlaganefnd skyldi vinna úr upplýsingum sem söfnuðust á þjóðfundinum og afhenda stjórnlagabingi þegar það kæmi saman. Í annan stað skyldi nefndin annast söfnun og úrvinnslu fyrirbyggjandi gagna og upplýsinga um stjórnarskrármálefni sem nýst gætu stjórnlagabingi. Loks skyldi nefndin leggja fram hugmyndir til stjórnlagabings um breytingar á stjórnarskrá. Nokkrar frekari skýringar á starfi og hlutverki nefndarinnar komu fram í framhaldsnefndarálitum allsherjarnefndar Alþingis, m.a. þær, að almennt hlutverk nefndarinnar væri að undirbúa eiginlega vinnu stjórnlagabings, stuðla að því að hún yrði skilvirkari en ella og auka líkur á því, að stjórnlagabingi tækist að ljúka störfum sínum með frumvarpi til nýrrar stjórnarskrár. Í þessu sambandi var tekið fram, að stjórnlaganefnd gæti verið stjórnlagabingi til ráðgjafar ef þingið óskaði eftir því.

Í III. þætti skýrslunnar er gerð grein fyrir undirbúningi, framkvæmd og niðurstöðum Þjóðfundar 2010, sem haldinn var laugardaginn 6. nóvember 2010 með þátttöku 950 gesta sem valdir höfðu verið af handahófi af landinu öllu. Gerð er grein fyrir gildum sem þátttakendur vildu leggja til grundvallar íslenskrari stjórnskipan, meginhugmyndum um efni stjórnarskrárinnar, og ábendingum fundarmanna til stjórnlagabings, alþingis, fjölmiðla og annarra.

Í IV. þætti skýrslunnar *Hugmyndir um breytingar á stjórnarskrá* er fjallað í 14. köflum um meginmálaflokka sem stjórnarskrá þarf að taka á. Í hverjum kafla er greint frá helstu viðfangsefnum og álitamálum, frá núverandi ákvæðum í stjórnarskrá, frá viðhorfum þjóðfundar til málefnis-

ins, og frá umfjöllun innan nefndarinnar. Þar sem þörf er talin á breytingum, eru loks settar fram hugmyndir um ný ákvæði og oft fleiri en einn valkostur. Í viðauka eru sýnd tvö dæmi um hvernig þessi ákvæði gætu litið út í heildstæðum stjórnarskráartextum, án þess að nefndin taki beina afstöðu til þeirra.

Í V. þætti eru 12 úttektir á ýmsum málefnum sem nefndin taldi þurfa ítarlegri umfjöllun og fól nokkrum fræðimönnum að kanna sérstaklega. Þar eru greind álitaefni sem tengjast þessum málefnum, og metin áhrif ýmissa leiða sem koma til greina við endurskoðun stjórnarskrárákvæða um viðkomandi efni.

Skýrsla stjórnlaganefndar er í tveimur bindum og hefur efni fyrra bindisins nú verið rakið. Í síðara bindinu verða þrjú þættir. Í þeim fyrsta eru skýringar við stjórnarskrá lýðveldisins, samdar af hópi sérfræðinga undir ritstjórn Skúla Magnússonar og Páls Þórhallssonar. Þá gerir Aðalheiður Ámundadóttir grein fyrir helstu tillögum um breytingar á stjórnarskrá frá lýðveldisstofnun til 2010. Loks ritstýrir Ágúst Þór Árnason og skrifar í félagi við Pál Þórhallsson þátt um erlenda stjórnskipun og stjórnskipunarhugmyndir.

Fyrsti fundur stjórnlaganefndar var haldin þann 8. júlí 2010. Frá þeim tíma hefur nefndin haldið 40 fundi. Í tengslum við þjóðfund stóð nefndin fyrir borgarafundum um stjórnarskrármálefni í samvinnu við landshlutasamtök sveitarfélaga. Þeir voru haldnir á Akureyri, Bifröst í Borgarfirði, Egilsstöðum, Hvolsvelli, Ísafirði, Sauðárkróki og loks í Reykjavík. Einnig funduðu formaður og aðrir nefndarmenn með ýmsum félagsamtökum sem þess óskuðu.

Eins og áður segir var þjóðfundur haldinn í Reykjavík þann 6. nóvember 2010, tæpum fimm mánuðum eftir kosningu stjórnlaganefndar. Fundinn sátu 950 þátttakendur auk um 200 aðstoðarmanna af ýmsu tagi. Fundurinn þótti takast afar vel. Meginniðurstöður hans voru kynntar opinberlega næsta dag og birtar samtímis með gagnvirkum hætti á sérstakri vefsíðu.

Vefsíða Þjóðfundar www.thjodfundur2010.is var opnuð þann 7. september 2010. Þar er að finna upplýsingar um framkvæmd þjóðfundar og niðurstöður hans. Vefsíða helguð stjórnlagabingi www.stjornlagathing.is var opnuð mánuði síðar þann 7. október. Þar er safn upplýsinga og gagna um stjórnarskrármálefni sem opið er öllum, en vefsíðan mun einnig þjóna sérstökum þörfum stjórnlagabingmanna og þinghaldsins.

Athygli er vakin á því, að nefndinni var einungis ætlað ríflega hálf ár til verkefna sinna í heild. Til að gera tæmandi skil stórum málaflokkum og álitaefnum sem miklu skipta við endurskoðun stjórnarskrárinnar þarf meiri tíma og mannafla en stjórnlaganefnd hafði yfir að ráða. Það er þó von nefndarinnar, að verk hennar nýtist vel í því starfi sem framundan er.

Ásamt stjórnlaganefnd hafði sérstök þriggja manna undirbúningsnefnd það hlutverk að undirbúa stofnun og starfsemi stjórnlagabings, svo og þjóðfund. Forsætisnefnd Alþingis skipaði í nefndina Þorstein Magnússon (formann), Pál Þórhallsson og Sigríði Benediktsdóttur. Framkvæmdastjóri undirbúningsnefndar er Þorsteinn Fr. Sigurðsson.

Ritari stjórnlaganefndar er Guðbjörg Eva H. Baldursdóttir. Náíð samstarf hefur verið við starfsmenn skrifstofu stjórnlagabings, þau Ágústu Karlsdóttur, Berghildi Erlu Bernharðsdóttur, Finn Magnússon og Hilmi Sigurðsson.

Stjórnlaganefnd þakkar þeim öllum gott og ánægjulegt samstarf.

